

О ОРГАНИЗАЦИЈИ И ИЗВОЂЕЊУ КОМАНДНО-ШТАБНИХ РАТНИХ ИГАРА

Сложеност операција оптеретила је штабове различитим задацима, за чије је успешно планирање и извршење потребна висока стручна спрема штапског колектива. Због тога је сада и функција штабова постала тежа и одговорнија, а њихова улога значајнија и разноврснија но раније. Зато су штабови израсли у јаке колективе за чији се рад захтева изванредна уиграност и хомогеност.

Уигравање штабова је посебно поглавље војно-стручног усавршавања старешинског састава и оно намеће организаторима ратних игара нарочите тешкоће зато што обухвата велики број учесника чији колективни рад треба да се усклађује по времену и простору.

У савременим армијама постоје уходани и добро опробани разни методи и форме уигравања штабова чији је процес данас мање-више свима познат. У том смислу највише се примењују двостране командно-штабне ратне игре (КШРИ), (једноступене или вишеступене) које се најчешће изводе по карти. Код нас су неко време, у послератном периоду руководства примењивала метод потпуне разраде операција, са свима решењима и документима по појединим етапама. При томе је посреднички апарат, који се налазио уз играјуће стране, кроз овакву форму рада донекле могао да утиче на команданте играјућих страна у усклађивању њихових одлука с већ разрађеним одлукама и елаборатима дотичних игара. Међутим, такав метод имао је неколико недостатака. Пре свега, индивидуалне способности команданата играјућих страна нису могле доћи до пуног изражаја због специфичне улоге, система организације и начина подигравања посредничког апарата. Поред тога, овај начин извођења игара понегде је доводио до неспоразума између команданата играјућих страна и посредничког апарата с једне, и руководства с друге стране. Команданти играјућих страна теже су примали евентуалне неуспехе, који нису настајали као резултат њихових сопствених одлука, него као последице одлука које су они донели на основу подигравања посредничког апарата који је утицао да се некако дође до одлука које су приближне унапред разрађеним одлукама у елаборатима ратних игара. А пошто команданти играјућих страна нису могли усмеравати своје штабове на оне методе рада који би њима најбоље одговарали, то је негативно утицало на хомоген рад штабова као целине. Овакав метод захтевао је концентрацију руководећег, играјућег и посредничког апарата на једном ме-

сту (кад се игре изводе по карти), тако да је и то још више отежавало самосталност рада појединих штабова и наметало велике финансиске издатке. Истина, то се могло избећи кад би се посреднички апарат налазио уз руководство, а играјуће стране у својим гарнизонима (без обзира на њихову удаљеност), пошто то савремена средства везе потпуно омогућавају. И, најзад, анализе овако изведених ратних игара нису могле бити довољно поучне, јер играјући команданти, уколико се игре не изводе доследно по њиховим одлукама, нису могли ни да приме одговорност за слабости које би проистекле из донетих одлука.

Природно је да су напред наведене слабости у систему организације и методу извођења командно-штабних игара већ отклоњене, мада се још понегде може наићи на неке од њих, које се испољавају у разним формама.

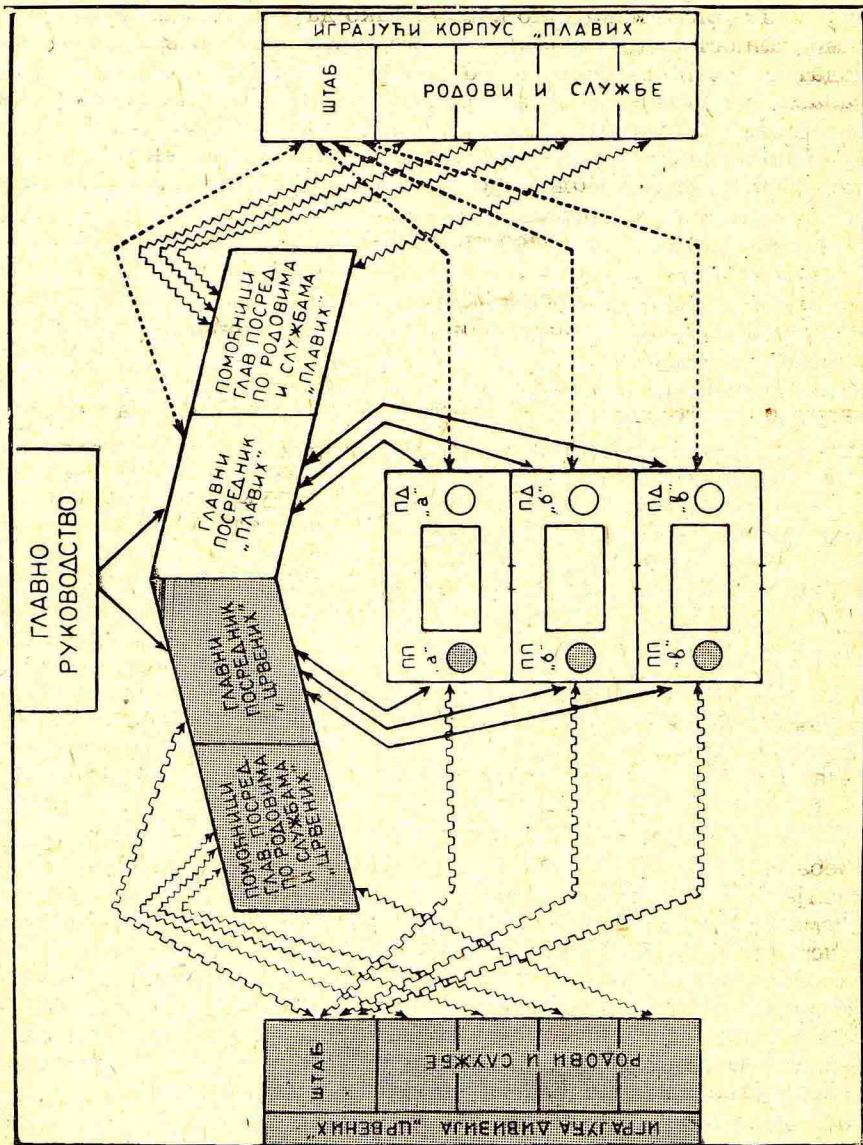
Израђујући систем организације и метод извођења ратних игара, првенствено на свом сопственом искуству (а и на искуству других армија), ми смо у настави уигравања штабова (управо због напред наведених слабости) и стали на принцип да се игра штабова одвија искључиво према самосталним одлукама команданата играјућих старана, при чему је, одвајањем посредника и руководства од играјућих страна, у довољној мери загарантована и самосталност играјућих штабова. Зато сматрам да нема потребе да се играјући штабови привлаче ка руководству (да се доводе у његов гарнизон), већ је много боље да за време игре остају у својим гарнизонима, пошто то савремена средства везе, као што је већ напоменуто, потпуно омогућавају (као и примену тајног командовања трупама). При томе удаљеност играјућих штабова од руководства није од битног утицаја, тим пре што се, поред радио и жичних веза, могу ефикасно користити и најбржа покретна средства везе (мотоцикли, аутомобили и авиони за везу).

Рад посредничког апарата (иако је одвојен од играјућих страна) требало би организовати тако да посредници пукова „црвене“ и дивизије „плаве“ стране раде по двојица у истој соби за једним столом (шема 1). То би отклонило раније наведене слабости, олакшало руководству процес разигравања и у потпуности огањало несметан и самосталан рад играјућих штабова. Поред тога, заједнички рад посредника противничких страна у истој просторији омогућио би солидан развој динамике, јер би посредници детаљно познавали одлуке играјућих команданата, имали би пред собом нанесену ситуацију обеју страна тако да би потпуно реално могли да оцењују могућност спровођења обеју одлука и да оживе такву динамику која би била најприближнија стварној ратној ситуацији.

Приложена принципијелна шема (шема 1) приказује систем организације и извођења КШРИ кад играјуће стране играју у својим гарнизонима и кад се њихови посредници налазе уз руководство. Оваква организација омогућава извођење сваке ратне игре у планираном оперативном времену под условом солидне организације везе.

У динамици КШРИ важно је да посреднички апарат буде тамо одакле ће моћи успешно да врши своју улогу. А пошто је посреднички

Шема 1: Организација рада руководства, посредничког апарата и играјућих штабова

Л Е Г Е Н Д А :

- Веза главног руководства и главних посредника са потчињенима
- Веза главних посредника са играјућим командама и ових са потчињеним посредницима
- ~~~~~ Веза посредника родова службе са потчињенима
- Посредници у улози „црвених“
- Посредници у улози „плавих“

апарат средство преко кога руководство управља ратном игром, то је и његово одвајање од играјућих страна сасвим нормално. Уствари, играјуће стране немају потребе да знају где је посреднички апарат и ко се у њему налази, не само зато што су играјуће стране потпуно самосталне у доношењу својих одлука, него и зато што ће оне из до-бијених извештаја кроз динамику сазнати да ли су им поједине од-луке биле целисходне или не. Врло је вероватно да би једном одлуч-ном команданту и његовом солидно уиграном штабу посреднички апа-рат само отежавао руковођење, уколико би у било којој форми утицао на њихов рад.

Завршавањем организационог процеса штабови су завршили само један релативно лакши део посла, од онога који им претстоји у фази боја која настаје почетком динамике. Наиме, тада штаб улази у многе потешкоће, које му нарочито намеће темпо операција и које га прате све до завршетка саме ратне игре. Да ли ће штаб при томе ра-дити са више или мање напора, зависиће углавном од умешности, стручне спреме и уиграности посредничког апарата, од организације посла у самом штабу и од исправности везе. Зато посреднички апарат има одлучујућу улогу у динамици.

У даљем излагању приказаћу улогу, значај и начин рада по-средничког апарата кад је одвојен од играјућих страна и кад се ратна игра одвија искључиво по одлукама команданата играјућих страна који играју у својим гарнизонима.

Посреднички апарат има двоструку улогу, те једновремено — зависно од степена и система организације ратне улоге — игра улоге претпостављеног и потчињеног. У изнетом примеру главни посредници и једне и друге стране играју претпостављене, односно више команде за обе играјуће стране (шема 1). Тако, на пример, главни посредник „плаве“ стране са својим посредницима по родовима и службама прима на себе улогу команде армије за корпус „плавих“, главни посредник „црвене“ стране са својим особљем улогу команде корпуса за дивизију „црвених“, а помоћници главних посредника улоге дивизија и пукова за обе стране, тј. улоге потчињених.

У овом случају може се поставити питање односа главног руко-водиоца и главних посредника према играјућим странама, тј. у ком ће обиму руководити играјућим странама за време извођења саме игре односно да ли је играјућим странама претпостављена команда главног руководство или главни посредници са помоћницима.

Кад играјући штабови корпуса и дивизија немају своје више команде (армије, односно корпусе) онда улоге њихових претпостав-љених примају главни посредници са својим помоћницима по родо-вима и службама. Према томе, главни посредници имају у својим рукама сву проблематику извођења игре једне стране. Зато они треба да издају и потписују сва оперативна наређења и да примају од игра-јућих (потчињених) и сва борбена документа по свима линијама и службама (одлуке, извештаје, итд.). Они прате целокупан ток игре своје стране и сређују запажања, искуства и материјал за анализу те

игре. Зато главно посредништво мора бити бројно довољно јако да би могло извршити све ове задатке.

Главно руководство је организатор КШРИ и руководи њом у целини. Оно оцењује све одлуке играјућих страна, водећи при томе рачуна да се игра одвија по плану вежбе и у предвиђеном оперативном времену. Сем тога, главно руководство води радну карту за обе стране, сређује податке за оператиски дневник и припрема материјал за анализу целокупне ратне игре. Главно руководство може бити бројно знатно слабије од посредничког апарата. У његов састав могу да уђу: начелник штаба, заменик за позадину, помоћник по авијацији и потребан број оперативних официра, што све зависи од степена и начина организације ратне игре. Према томе, главни руководилац је ван игре. Он је уствари у односу на играјуће стране само виша команда у формациском смислу, пошто улогу претпостављених команди предвиђених у тактичко-оперативним задацима играјућих страна за време игре примају посредници са својим помоћницима по родовима и службама.

Предност овакве организације је у томе што је главни руководилац тада растерећен од низа ситних проблема који искрсавају у свакој динамици, што може да држи у својим рукама целину игре и да детаљније сагледа вредност и умешност играјућих команданата у руковођењу.

Ако би главно руководство било виша команда за играјуће стране, онда би сва оперативна документација ратне игре морала ићи од играјућих страна преко главног руководства до главних посредника. То би чинило једну непотребну инстанцу више, што би руководству само отежавало извршавање његовог основног задатка — руковођење целином вежбе.

При оваквој организацији команданти играјућих страна достављају своје одлуке у два примерка руководству и главним посредницима у роковима предвиђеним у задацима или датим по нахођењу главних посредника. Пошто се играјући штабови налазе у својим гарнизонима или на терену (на стварним отстојањима) то се достављање одлука и важнијих борбених докумената мора обезбедити најбржим покретним средствима за везу (мотоциклима, аутомобилима, авионима итд.).

Сматрам да би по један примерак одлуке требало доставити главним посредницима (као претпостављеним командама играјућих страна) и главном руководиоцу како би сви једновремено могли нанети одлуке на карте и разматрати целисходност тих одлука. На овај начин главно руководство већ имало своје мишљење у моменту када главни посредници дођу са својим предлозима за оцену донетих одлука. Исто је тако могуће да команданти играјућих страна доставе само по једну одлуку главним посредницима, а да ови, пошто нанесу одлуке на своје карте, са њима упознају и главног руководиоца. Међутим, сматрам да је много боље да се све ово ради паралелно, пошто би се иначе губило много времена.

Достављање одлука и других борбених докумената, без обзира на удаљеност играјућих штабова од руководства, не изазива никакве тешкоће, пошто се авионима за везу може добити свака одлука у реалном оперативном року. Ни утрошак горива за авионе такође не чини никакве сметње, јер он, и иначе, пада на терет летачке наставе. У случају неповољних атмосферских прилика пренос одлука и других борбених докумената може се извршити шифровано далекописачима, радијом и покретним средствима везе.

Помоћници главних посредника обеју страна наносе једновремено ситуацију на своје карте. Штаб руководства такође наноси обе одлуке, али само на једну карту, те се на тај начин независно од посредничког апарата, припрема за доношење свога мишљења о донетим одлукама. Главни материјал за досуђивање успеха (односно неуспеха) по примљеним одлукама припремају помоћници главних посредника, који играју улоге дивизија и пукова. Они за то користе постојеће тактичке норме и на основу међусобног односа снага груписања и постројавања борбеног поретка, датих задатака артиљерији, инжињерији, тенковима и авијацији играјућих страна и других околности утаноучују предлоге о постигнућима једне и друге играјуће стране према њиховим одлукама, која (по њиховом мишљењу) треба да буду у важности до следећих одлука играјућих страна. Пошто са тим предлозима упознају главне посреднике на радној карти, главни посредници их могу прихватити или одбацити (делимично или у целини), што зависи првенствено од тога колико су се њихови помоћници приликом прорачуна користили одговарајућим правилима и ратним искуствима. После тога главни посредници износе своја мишљења главном руководству које даје коначно решење помоћницима посредника по родовима и службама.

Поставља се питање: када и како треба одређивати постигнућа (успехе односно неуспехе) играјућих страна? По моме мишљењу треба их одређивати у таквим временским размацама да у том времену посредници могу дати потребне супозиције или наређења свим родовима и службама и да играјући могу донети нове одлуке које ће у датим роковима моћи да стигну у руководство, а да све то буде у складу са стварним ратним могућностима и приликама. Према томе, тај временски размак је, начелно, краћи код мањих јединица, а дужи код већих и може да износи 2, 4 и више часова.

Када донесе свој дефинитиван закључак о целисходности до-тадањих одлука играјућих страна руководство треба у одговарајуће супозиције обавезно да унесе и потребне елементе за ситуацију родова и служби, а нарочито за позадину (што се у играма често губи из вида). Ово је неопходно због тога, да би посредници по родовима и службама у играјућим штабовима могли да пренесу оно што се на њих односи и да би начелници родова и служби тих штабова могли дати својим командантима што боље и реалније предлоге за доношење одлуке.

Треба истаћи да ће се игра успешно одвијати само онда ако се при одређивању резултата по донетим одлукама команданата играјућих страна поштују важеће званичне тактичко-техничке норме. Зато

их посредници морају добро познавати, јер би произвољно оцењивање успеха или неуспеха по донетим одлукама могло створити нереалну ситуацију и штетно утицати на квалитет игре. Такав рад могу успешно да спроводе само врло искусни официри, добри практичари и познаваоци трупне тактике. Они треба непрестано да држе у напетости играјуће штабове и да у појединим периодима оперативног времена кроз извештаје потчињених дају такве податке о борбеним дејствима, на основу којих ће сви родови и службе радити пуним темпом.

Сам процес овог посла, зависно од поставке задатка, отпочиње дејствима нападача (у разматраном примеру дејством „плаве“ стране) или браниоца. Посредници „плаве“ стране у улози потчињених извештавају своју играјућу страну о наступању и померању борбеног поретка. Ови извештаји морају бити тактички оправдани како по времену тако и по простору и да по мери наступања обухватају дејства свих родова и служби нападача. Посредници морају давати потпуно реалне извештаје, јер они замишљају и спроводе наступање одговарајуће играјуће стране.

Пошто раде заједно, посредници обеју страна почињу рад у исто време и једновремено дају извештаје за своје играјуће стране, само у обратном смислу. Тако, на пример, ако би посредник пешадиске дивизије „а“ „плаве“ стране (шема 1) послао овакав извештај: „У 04.00 уз подршку артиљерије и тенкова све су јединице прешле у напад и продужиле енергично надирање. У 04.30 деснокрилни пук је заузео групу кућа код потока и води борбу за к. 450. непријатељ пружа жесток отпор, нарочито на десном крилу. Наши губици износе 10 мртвих и 15 рањених. Уништена 2 тенка и 1 топ, 2 пушкомитраљеза и 1 митраљез“, посредник пешадиског пука „а“ „црвене“ стране (шема 1) би у исто време овако известио: „У 04.00 уз јаку подршку артиљерије и тенкова непријатељ је предузео жесток напад и у 04.30 заузео групу кућа код потока. Левокрилни батаљон се повукао на к. 450 за коју се воде огорчене борбе. Губици пука: 5 мртвих, 8 рањених и 2 нестала. Оштећен један топ и два митраљеза“, и томе слично у току целе ратне игре. На тај начин, чим посредник „плавих“ даде било какав извештај о дејству своје стране, то исто одмах треба да уради и посредник „црвене“ стране, тако да руководство може једновремено пратити реаговање обеју играјућих страна.

Пошто су посредници обеју страна у непосредном контакту, они детаљно познају ситуацију, међусобно се договарају о начину спровођења динамике так*да се ова може одвијати као на шаховској табли и у духу одлука команданата играјућих страна.

Посредници обеју страна обично подносе један примерак извештаја руководству, а други играјућим странама, тако да сви буду у непрекидном курсу догађаја. У току читавог периода између два оперативна рока сваки посредник треба да води тачну евиденцију о губицима људства и технике у појединим фазама (у складу са процентима усвојеним на бази ратних искустава и са конкретним ситуацијама у појединим етапама операције), и припреме податке за подношење извештаја. Нетачно вођење евиденције губитака и њихово

нереално одређивање (које не одговара ратним искуствима и ситуацији) може играјуће довести у нестварну ситуацију, а одатле обично произилазе нереалне одлуке и ремећење плана вежбе. Ову евиденцију, поред посредника, треба да воде и штаб руководства и играјући штабови ради припремања потребних података за оперативне извештаје. Идеалан начин одигравања вежби био би кад би се поклапало оперативно и астрономско време. Ако би у том погледу дошло до поремећаја онда је то знак да оперативно време није реално планирано, да посредници нису успели у датом оперативном времену да обаве све своје дужности и да играјући нису били у временској могућности да изврше све послове који су нужни за доношење правилних одлука, а сви такви поремећаји иду на штету солидног уигравања штабова.

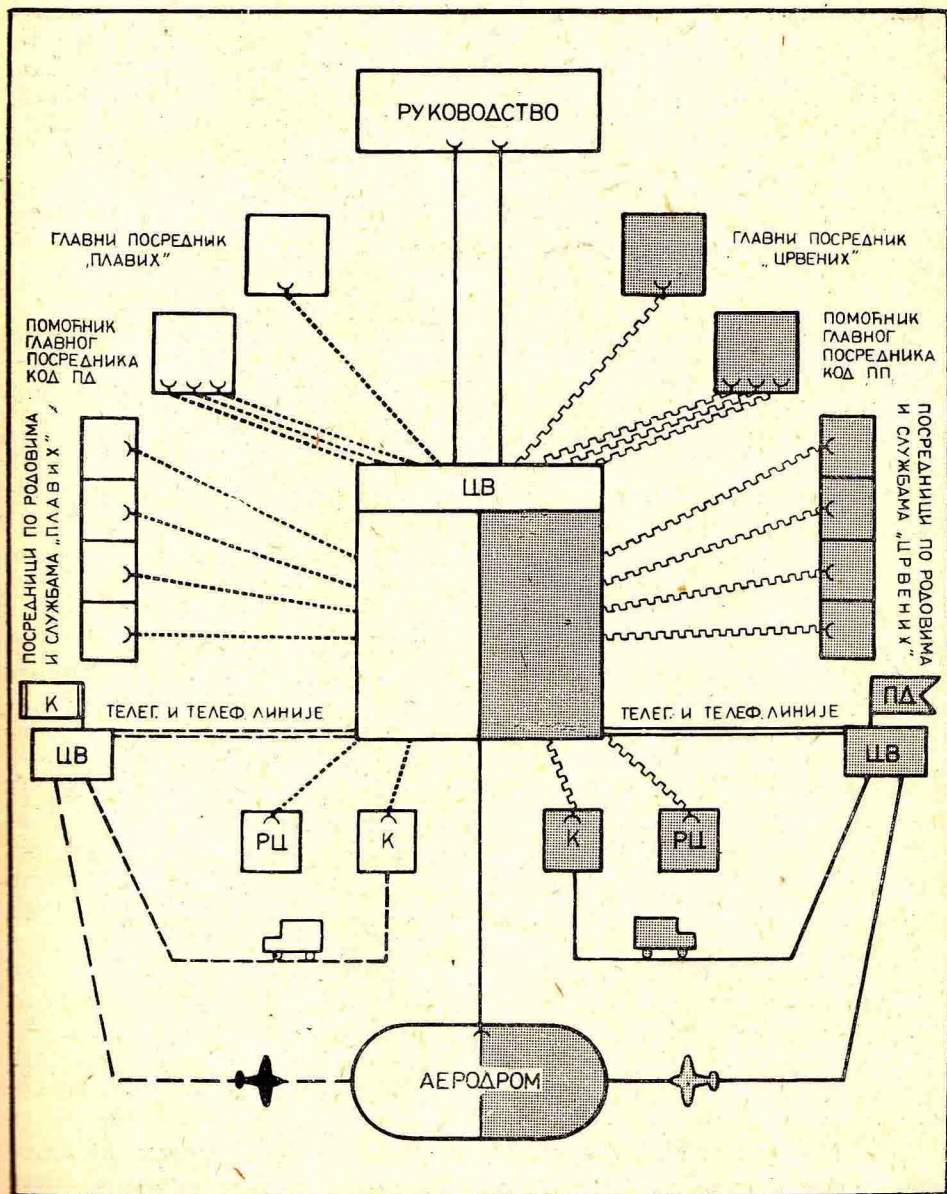
Пошто динамичност савремених операција обично долази у сукоб с временом потребним за обраду појединих докумената, природно је што за КШРИ треба реално решити питање броја, садржаја и времена обраде докумената, и то не само са формалне, већ и са практичне стране. Зато разни начини извођења ратних игара треба да даду одговор и на питање целисходности и нужности појединих докумената и могућности њихове брже и ефикасније обраде. Пошто рутина и извежбаност појединаца у пословима овакве врсте играју врло велику улогу, то „брзу обраду докумената“ треба схватити као релативан појам.

Из изнетог се види да посредници треба солидно да воде радне карте, затим хронолошки сређене извештаје за сваки период оперативног времена и евиденцију губитака. Форма наведене евиденције може бити сасвим произвољна. Слично томе и штаб руководства у току динамике треба хронолошки да сређује материјал и главна документа за анализу, као што су одлуке команданата играјућих страна, извештаји посредника и оперативни извештаји. Оперативни извештаји треба да садрже податке предвиђене ратном службом штабова, који се добивају од потчињених (у наведеном примеру од посредника који играју потчињене јединице).

Предложени начин игре омогућава да руководство кружним путем, кроз оперативне и друге извештаје, добије од играјућих штабова све оне податке које су играјућим штабовима својевремено доставили посредници. Тако, на пример, ако се број губитака из оперативних извештаја не слаже са подацима које имају посредници, а које су они сами достављали у току динамике, онда то значи да играјући штабови нису водили тачну евиденцију губитака.

Многи сматрају да спајање посредника противничких страна не претставља реалну чињеницу, пошто се ни у рату противничке стране не договарају како ће радити, итд. Међутим, при томе се губи из вида да посредници нису међусобно непријатељске стране него да су они противници играјућих страна, да им је задатак да оцењују њихове одлуке и да на најреалнији и најпогоднији начин оживе борбу (динамику), која се иначе у рату развија према одлукама непријатељских команданата без икаквих посредника. А у томе баш лежи сав значај и улога посредничког апарата.

Шема 2: Унутрашње и спољне жичне везе, на КШП/И са посредницима одвојеним од играјућих страна

На квалитет и успех игре утичу три важна елемента: одлуке играјућих страна, рад посредничког апарата и веза. Из искуства је познато да се евентуалне слабости после изведених игара у највише слу-

чајева приписују вези. Пошто је веза у условима солидно припремљене игре један од одлучујућих елемената успеха, то ћу изнети своја запажања о целисходном коришћењу средстава везе на једној овако замишљеној ратној игри.

Пре свега, треба тежити да се штабови попуне средствима везе по формацији. Зато ће играјући посреднички апарат имати на расположењу само онолико и онаквих средстава везе којима би јединице заиста биле попуњене у конкретној ситуацији. При томе треба имати у виду да је далеко лакше командовати богато попуњеним средствима, али и да ће се умешност команданата више ценити ако су успешне резултате постигли ограниченим средствима.

На шеми 2 види се велики број постављених телефонско-телеграфских средстава за везу између руководства и посредника са играјућим странама. Ако се овима додаду још и радио и курирска средства, онда ће бити обезбеђена и загарантована вишеканална веза у свим правцима, тако да нема објективних разлога да оваква веза буде слаба. При планирању употребе и коришћења ТТ средстава не долази у обзир никакво подизање нових ТТ линија, већ је довољно да се само користе постојеће сталне линије (када се играјући налазе у својим гарнизонима).

Тачно је да понекад у току игара веза подбацује, и то понајвише зато, што већина старешина користи она средства везе којима се лакше и брже рукује, и што се средства везе не искоришћавају равномерно кроз читаву вежбу (а нарочито у динамици). Због тога долази до оптерећења и презасићености појединих средстава везе, до чешћих кварова на апаратима и ометања правилног саобраћаја. Тако су, на пример, на једној вежби за слање депеша били коришћени далекописачи 80%, морзе апарати 15%, а радиосредства свега 5%. Ако се узму у обзир и телефонски разговори (који се не евидентирају), онда је потпуно јасно колико је било оптерећење линија којима се могао обављати само ограничени број једновремених разговора (без обзира на број канала). Услед оваквог оптерећења на далекописачима је често долазило до кварова те се и највише времена губило у чекању на ред за предају депеша, које су обично и закашњавале. То је знатно ометало ток вежбе, иако су у исто време радиосредства била недовољно искоришћена. Ове недостатке не могу да отклоне органи везе, који су одговорни за њену техничку организацију и правилну манипулацију, већ једино општевојни органи који врше експлоатацију средстава везе. Несумњиво је да би се правилним решењем овог питања отклониле и многе слабости на вежбама.

Иако изнети начин организације ратних игара можда не одговара за све случајеве, ипак сматрам да би се њиме отклониле многе слабости које су се досада испољавале. Учесници игара би се доводили у приближне ратне ситуације, чиме би се постигао основни наставни циљ: солидно стручно оспособљавање појединаца и уигравање штабова за ратне дужности.